

UNIVERSUL

Literar

Director : STELIAN POPESCU.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

11, STRADA BREZOIANU, 11

REVISTA
SAPTAMANALAPREȚUL 50 BANI
Abonament 26 Lei pe an

SUMAR:

- Viotor Eftimiu . . . *Tristețea Primăverii*
- Virgiliu Marcovici. . . *Singurătatea*
- N. Ghindaru . . . *Tristeți de toamnă*
- Radu Coșmin . . . *Familia Colonelului*
- Ion Barbu . . . *Hierofantul*
- N. Ținc . . . *Pianistă*
- Cridim . . . *Ruga*
- George Baiculescu . *Spleen*
- P. I. Ghiață . . . *Insemnări*
- Mihail Hociung . . *Iudita*
- Gelu Petrescu . . . *Idilă*
- Pople . . . *Polemică cu un critic literar*
- Al. Sorescu Soare . *Despărțire*
- Constanța Spirescu . *Toamna când frunzele cad*
- Ion Grula . . . *Cronica Artistică*

Rugăm pe abonați și cetitorii noștri să binevoiască a lua act de următoarele dispozițiuni :

1. Abonamentul să ne fie expediat cu 10—15 zile înainte de data expirării, lipindu-se neapărat banda cu care primesc ziarul.

2. Cupoanele de mandate să aibă menționat scopul pentru care ni se trimit bani.

3. Orice reclamațiune și schimbare de adresă să fie însoțită de banda cu care se primește ziarul.

4. Adresele să fie cât se poate de clare.

5. Abonamentele la publicațiunile: „Universul Literar“ și „Ziarul Călătoriilor“ costă 26 lei anual fiecare, iar „Veselia“ 40 lei anual, și nu se fac decât pe un an.

Abonamentele se fac la 1 și 15 ale fiecărei luni.

6. Orice neconformare de la aceste dispozițiuni va fi spre nemulțumirea d-lor abonați și cetitori.

UNIVERSUL LITERAR

TRISTEȚA PRIMĂVEREI

*Și lată-ne 'n câmpie. O barză se ridică
Albastre libelule pe apă trec în stol.
Un fulger tale cerul : întâia rândunică...
Ce vesel ciripește al primăverei sol !*

*Iubita mea s'aplecă și aibe flori adună
In gâgăse mănuchiuri le leagă fir cu fir...
— De ce mă întristează un clopot care sună ?
Va fi p'aici. p'aproape, vr-un colț de cimitir ?*

*Un clopot sună jalnic și altul îi răspunde ;
Ohicasc o tânguire... un cântec... un convol...
Un clopot sună jalnic de cine știe unde
Și-un cântec de 'ngropare s'aude lângă noi...*

*Iubita mea cu ochii mai calzi ca primăvara
N'auzi și tu departe al clopotului glas ?
N'auzi și tu ca mine trecând pe sus amara
Și strania cântare a bunului rămas ?*

*Adună flori, adună... Ce-ți pasă ție, floare
Că'n asta primăvară alătefa oameni mor ?
Tristeți nedeslușite de ce să se scoboare
In suflatu-ți de rouă, curat ca un izvor ?*

*Tristețea primăverei tu n'o cunoști, iubito...
Ba vine din adăneuri de suflet încărcat,
In ea e tinerețea ce'n van ai risipit-o
Și-ți plânge timpuriul amurg intunecat.*

*In ceasul morții mele să fie primăvară
Să treacă rândunele în vesel ciripit...
Să bată vântul iarăși... să fie cald afară
Iar mărăgăritărelul să fie înflorit.*

*Atunci să vii, iubito, cu aceiaș nepăsare
Senină ca seninul izvorului curat,
Să pui pecetea morții — o lungă sărutare
O caldă sărutare pe fruntea cea 'nghețat.*

*Voi ști atunci, frumoasă, că jetele adună
Pe câmpuri flori albastre, cu ochi nepăsători...
Că poate mă va plânge, când clopotele sună,
Un biet boet ce-și vede iubita, printre flori...*

Viktor Eftimiu

SINGURATATE

*Sbura iubirea cu aripi sfărâmate.
Sbura spre țărnul durerilor uitate.
Sbura greoi plângând, gemând:
Singurătate!, singurătate!.*

*Rămas-a inima la locul de osândă.
Rămas-ai tu, tot dulce și tot blândă.
Rămas-am eu plângând, gemând:
Singurătate..., singurătate...*

N. Ghirdaru

TRISTEȚI DE TOAMNA

*Visam o toamnă caldă, mulată în văpăi
Subțiri și diafane, cu agonii solare
Prelungi și dureroase, visam o toamnă care
Să 'nveslmânteze 'n vrajă iubirea mea dintăi.*

*Pe creștele bătute cu aur și rubine
Să crească apoteoză superbului amurg,
Pe când într'al meu suflet să simt încet cum curg
Șuvoaiele iubirii în albiu de suspine...*

*Ce s'a făcut iubirea-mi—și unde-i toamna mea ?
... Pe crângurile supte de-o tainică otravă
Aud cum se revarsă o liniște bolnavă,
O liniște de moarte, din ce în ce mai grea...*

*Din umeda țărână, biruitoare sue
O iâncezeală gravă, în inimi răzbătând ;
Iar vlăguișil arbori, în zări vagabondând,
De mult încremeniră cu gesturi de statue.*

*M'apasă greu pe frunte zăbranicul de fum
Cu care toama asta tot cerul mi-l ascunde
Și nu pot ști : revoltă ori plâns de muribund e
Murmurul trist ce'n pieptu-mi mereu își face drum.*

*Oricum, zăresc ca'n friguri în pas ușor cum trece
Și ultima fantomă a viselor de eri —
Și simt cum ia cu sine aprinsele-mi dureri,
Ca'n apele uitării de mână să le 'nece...*

*Iar pân'atunci rămâne în seri pustii s'ascult
— Pe harfa nevăzută a toamnei care moare —
Natura care smulge acorduri funerare,
Ca un prohod iubirii ce-m îngropat de mult...*

Noemyrie 1020.

Virgiliu Moscovici

FAMILIA COLONELULUI

(Pagini din Refugiul în Moldova)

25 Februarie 1917. — O trăsură de curte, cu doi cai, apare azi în ogradă. Scoboară din ea „conu Fănache“, administratorul uneia din moșiile lui „conu Matei“, cumnatul său și mare proprietar.

— Bine ai venit, Fănache. Il întâmpină cele două cucoane Aglăița și Zoia, cumnatele lui și surorile lui conu Mateiu. Ce mai e pe la moșie?

Și conu Fănache, lăsându-și în antret paltonul, căciula și șosoni, se așează, în birou la tafas:

— Ce să fie! Rău! Soția colonelului mi-o făcut capul calendar. Au venit în casa lui Mateiu ca în provincie eucerită. Au luat curtea cu invazie. Sub cuvânt de încartiruire, colonelul și-a adus nevesta, copiii nevastă și din primele două căsătorii, și pe cel d'acum, nepoții, nepoatele, în total, vr'o sea sprezece membrii! Să te ferească Dumnezeu ce e acolo! Și tot nemulțumiți sunt! Cucoana lui domnu colonel, pretențioasă și ra! Ar vrea să ne ia din pivniță și merinde și vin și să ocupe toată casa, tipând:

— „Auzi! să-i fie rușine proprietarului! când are atâtea case, atâtea moșii, să nu ne dea nouă, aci, casa întreagă!“ Pe servitoarele noastre le amenință cu bătaia.

— Așa e! intervine cucoana Zoia, care fusese și dumnea, o săptămână, la moșie. Cum a venit, în două ceasuri a și inspectat ograda, dependentele și a început să amenințe slugile a în mașina de palme!

— Ce e? sare ca arsa coana Aglăița. Da, ce cred dumnea, for că au găsit sat fără câini? Acum dau telegramă la Marele Cartier să facă anchetă, să vadă cum un colonel, în timp de războiu profită de dreptul încartiruirii ca să-și

bătă joc de casa și avutul oamenilor, devastându-le moșia și amenințând cu bătaia!

Ascultăm aiurit convorbirea asta și mărturisesc că nu odată am simțit ca un fel de revoltă contra acestui fel d'a sa purta al unora din ofiterii și comandantii noștri în locurile unde vin cu dreptul de „incartiruire“. Totuși, uitându-mă la aducătorul de veste catastrofale și numai văzându-i înfățișarea bleagă și ochii stinși, o îndoaială îmi trece prin suflet:

Nu se poate, îmi ziceam, ca oamenii aceștia să se poarte ca Vandalii. Nu se poate ca soția unui colonel care și mai aduce și toți copiii în casa unui om de condiție, într-o gospodărie boierească, să se poarte surugieste!

— Știi ce, coană Aglăițe, tare aș vrea să fac o plimbare până la moșie, să văd și eu pe scandalagii ceia și pe monstrul acela de femce.

— Ti! că bine zici! Iaca mergi cu Fănache după amiază când a pleca, și trage-i la mașină în jurnalul dumatăle să-i stie și lumea cine sunt, că o merită.

Un soare de argint poleiește în după amiază asta zăpezile câmpurilor. Pe drumuri zăpezile au un luciu de lapte, se topește și apa dă câmpurilor albe luciul unui imens taler de lapte.

Drumul e rău. Mergem din hop în hop.

Intr'unul din satele întâlnite în drum dăm de localul unei divizii pe care fălfăie un steag galben. Casele satului, unele frumușele, sunt acoperite cu tinichea sau țigă roșie.

Drumurile, ca pretutindeni, în Moldova, desfundate din cauza topirii zăpezii, îți oferă aceeași priveliște de mlaștini de mocirlă ce îți trece de

capătana roților sau în care intri, pe jos, până la genunchi. Dar, iată, am ajuns.

Trăsura intră în curte.

Ograda lui „conu Mateiu“ e foarte largă. Ecaretele foarte numeroase. Casa însăși, deși joasă, pare largă, încăpătoare. Trecând pe lângă bucătărie ca să intru în odaia lui conu Fănache, zăresc o doamnă cu distinsă înfățișare tinând în mână o lingură mare lângă o țingire ce fierbe pe masină. Instinctiv o salut. Intru în oasă și aflu că doamna e chiar soția colonelului. Peste puțin îi sunt prezintat. Rămân uimit. Măsteptam să văd o femeie înaltă, cu înfățișarea atletică, cu prvirii fulgerătoare, cu vocea tunătoare, o înfățișare de monstru apocaliptic. Așa, cel puțin, reesia din descrierea lui conu Fănache.

Iată, însă, că aflu o copilă de statură mijlocie, cu ochii blajini, cu înfățișarea foarte inteligentă și energică, dar, cât se poate de atrăgătoare, o femeie care mă primește, pentru prima dată, nu în salon, ci în bucătărie, nesimțindu-se cătuși de puțin nenorocită pentru aceasta. Dintr'o ochire am înțeles că am înaintea o femeie dintr'o bucată. Sărutându-i respectuos mâna i-adresez un cuvânt de felicitare.

— Se cunoaște, doamnă, că trebuie să fiți o neobosită me-najeră.

— Ah! domnule, când ai o casă așa de numeroasă și de grea, ca a mea, înțelegi că e o datorie să te ocupi de mer-naj, să-ți treacă toate pe sub ochi, să le faci toate cu propria ta mână. Uite, acum, după amiază, lucrăm la un serbet. Dar, să trecem în casă să vă prezint și familiei mele.

În salonaș, pe trei canapele, stau lungiti parte din copiii cucoanei. Dintr'un iatac, din fund, apar alții. Fetetele și bă-

eti au, toți, bratele vaccinate d'o zi numai, contra holerii și tifosului. Cu bratele îndoite, unii cu ele în legătură, purtând încă pe față expresia jenerel după altoiu, îmi întind cu toții ceaialtă mână, surăzători și cu glasul lîmpede, ca al unui susur de isvor de munte. Glasuri tinere de copii nevinoși, ca al micușii Georgică, care totuși, stă adus de spate ca un pinguin; cel mai nenorocit din cauza injecției. Glasuri arginții ca al celor două dudui Aduța și Silvia. Și voci bărbătești sigure și prietenoase ca ale tinerilor Puiu, Radu și Oprisan, ființ și aghiotantul domnului colonel.

— Soția mea, îmi spune tânărul inginer Puiu, e dincolo, cu fața acoperită d'o ezegemă.

— Vezi, domnule C., ce mușerosi suntem? Diseară vine și bărbatu-meu de la divizie.

— Îmi place, doamnă, că văți adunat toți puii risipiți de furtună — într'un singur cuib. Trebuie să vă simțiți foarte fericiți că sunteți cu toții pe un loc, nu ca alții, răzleți, ca frunzele în vânt, ca mine de pildă, cu inima lăsată acasă, acolo unde mi-a rămas tot ce am mai sfânt și mai drag.

De sigur, doamnă, după buna dispoziție în care vă găseșc, bănuiesc că nu duceți lipsă de nimic în conacul acesta boeresc!

— O, domnule dragă, din contră, ne simțim chiar foarte amărâți. Ni se fac foarte multe dificultăți. Întâmpinăm foarte multă reavoință.

Mai întâiu, e aci un domn administrator, cu unghiuș mintal foarte obtus. Greu ne putem înțelege cu el. Sub cuvânt că apără gospodăria cumnatului dumisale, e d'o nepolitete revoltaoare. Greu poți să-i smulgi o farfurie de brânză, o căpătană de varză, un litru de vin. Și socotește că toate vrem să le luăm pe bani. Proprietarul are pivnițele și cămășile pline. Înțelegi, că oricât am consuma noi, pentru el nu se simțe. Ba, mai mult, aseară ne-a închis și odăita în care dormeau fetele. De ce? Nu știu! Aud că sub

cuvânt c'aceea e „camera boerului“. Foarte bine, să vie „boerul“ și bucușii renunțăm la ea zilele cât va sta aci. Ne-om grămădi, iar, cum om putea, câte doi într'un pat. Dar nu înțeleg să stea atâtea zile goală o cameră ce ar putea servi, atât de mult, unei familii așa de numeroase ca a noastră.

Ce stric eu, că Dumnezeu mi-a dat atâția copii!

Lui Dumnezeu nu pot de cât să-i multumesc, dar domnului Fănache, care mi reproșează că mi-e familia prea numeroasă, nu pot să-i răspund decât că e un mare gogoman și un mare necioplit.

— Zi, sunteți în război, doamnă, cu conu Fănache?

— Și încă strasnic! Păi, le înțelege și pe dos!

Într'o seară, la masă, vine vorba de modul puțin binevoitor cum primesc moldovenii de refugiați și cum din „sales valaches“ nu ne scot. Și eu, spun:

„Dacă-ar fi conu Mateiu ar socoti o rușine ca să ne mai zicem azi Moldoveni și Munteni! Dacă nici nenorocirile prin care trecem azi, nu ne-au topit inimile laolaltă, înfrățindu-le definitiv, apoi, când, atunci, o să mai vedem Unirea tuturor Românilor? când nici măcar a Munteniei și a Moldovei nu s'a făcut, de fapt, nici până azi?!“

Ei bine, ce crezi c'a înțeles conu Fănache? S'a sculat zicându-ne că e revoltat fiindcă i'am zis lui conu Mateiu „să-i fie rușine“, că conu Mateiu fiind cumnatul lui el nu poate tolera ca noi să-l insultăm în casa lui!. Și-a părăsit masa.

Când am văzut ce anapoda înțelegi cresurnd nrđlu dluu cutie din cele mai civilizate, l'am lăsat să se ducă. Și, dus a fost! Mânca până atunci la masa noastră. Ne ziceam că e singur, și unde mâncăm atâția nu se va simți un scaun mai mult la masă. Din ziua aceea, mănâncă singur ca un cuc. Și ce mâncare! că doar văd ce-i prepară bucătăreasa: Din ouă și fasole nu iese. De paisprezece zile de când e aci, de

două ori numai, i-a tăiat o găină.

— Știi că astă seară sunt invitat să mănânc cu el la masă.

— Pentru nimic în lume nu te lăsăm. Ai să rămâi nemâncat. Sub cuvânt că nu vrea să facă risipă lui cumată-său, sau, fiindcă așa are ordin bucătăreasa să nu-i gătească prea mult, trăeste într'o calicie exasperantă.

— Bine, dar, cum să fac?

— Ne angajăm noi pentru asta.

— Ba, eu!

E glasul simpaticului locotenent de rezervă Gorun. Și din antret își face apariția veselul și răsfatatul „don Bibi“ cel cu ghiocel în bărbuța à la Henri IV, răsfatatul dușurilor, eternul suspinător la mâna unei eterne logodnice, Tomnațecul „bon enfant“, courtois ca un cavaler din Evul Mediu, „bon causeur“ și purtător de pachetele de socoală, din care „regalează“ în doze mici, copiii, fetele și curcoanele.

Ne cunoaștem mai de mult.

— Poete, bine-ai venit!

Și auzind că e vorba să rămân la masa comună, la „nopota colonelului“, se repede în doi timp și trei mișcări în odaia lui conu Fănache.

După două minute se reîntoarce triumfător:

— S'a făcut! Tacămul al doilea s'a contramandat și s'au adus și două ouă îndărăt, dela bucătărie, destinate pentru cele două ochiuri.

Salonașul conacului se umple de vieată. A sosit și colonelul, bravul colonel șeful artileriei Diviziei, cu aghiotantul lui. Și-a îmbrățișat pe amândoi obrajiți fața, pe Aduța. A strâns mâna la toți ai casei. Și, vesel, înalt ca un brad, cu fața îmbujorată, mă poate pe scaun.

Ce încântător oștean! Dela prima înfățișare, e o explozie de veselie. Cu ochii neîncrețit surăzători, cu vocea sonoră, ca un brav artilerist ce e, ne invită la pătăruțele cu tulcă aurie:

— Atacați, vă rog, dar domol!

Gust din păhăruț. Tuica e cam „bătrână“ și artăgoasă.

— Domnule colonel, ai dreptate. Trebuie s'o luăm domol.

Cu asta nu merge: „und jetzt rasch“!

La masa lungă, cât întreg antretul, ornată cu crenguțe de brad puse într'un vas, la mijlocul mesei, cu șervetele și fața albe ca zăpada, eu mai multe „baterii“ de butelii cu vin roșu ca sângele Domnului, sau negru ca al kaizerului, paiseprezece flămânzi stăm gata să începem ofensiva, sub comanda colonelului, la stânga căruiă mă aflu așezat. Din capul mesei unde stă el încep să valzeze farfurile cu mâncări. Doamna colonel atacă cea dințâu.

Și, în vreme ce, ca prin farmec, supele, rasolurile, sosurile, fripturile, salatele, torturile și halvțele se evaporază din cauza caloriilor nescăte în focul luptei, la aripa stângă, tânărul, brunul și agerul locotenent „Oprîșan“ a deschis „foc de baterie“ între două dudui care-l sorb din ochi.

Tomnatecul și simpaticul „Don Bibi“ se silește a fi vesel în vreme ce și aruncă cu jînd ochii spre cele două roze din colțul mesei unde Oprîșan culege laurii isbânzii și ai celor douăzeci și patru de primăveri câte are!

Locotenentul Stambă, oacheșul camarad al lui Don Bibi, om politic, mobilizat tot în brigada domnului colonel, stă imobilizat pe scaunul lui într'o melancolică contemplație cu obiectivul tot spre aripa stângă.

Inginerul Puiu, înși povestește suferințele îndurate la Iași în timpul boalei lui de exantematic și se scoală des de la masă, trecând în camera unde scumpa lui jumătate e reținută de boală, el având aerul că-i duce ca o rândunică în cloc mâncare puilor.

Radu, fratele lui, inginer și el, băiat desghetat, sloboadă sarie de glume luându-i la

vala pe toți, în special pe fratele său.

Dar sufletul mesei e tot colonelul. El are rezervele de muniții. El inițiativa luptei. Un pahar goșit d'un deget, el îl umple ca prin farmec. Glasul lui plin și sănătos răsună pe toate flancurile. Răsul lui cald și vibrator pătrunde în toate inimile, descrescînd frunțile, risipind melancolia locotenentilor tomnateci și pregătînd victoria finală, buna dispoziția cu care ne sculam în urma unei mesei abundente, vesede și înflorite.

Târziu, când în strimța cămăruță de dormit, am suflat în lumânare, nedumerit mă întrebam, cum naiba s'a putut despărți conu Fânache din mijlocul acestui colțisor de raiu?

II

26 Februarie 1917

— Cuconasule, vă pofteste cucoanele la cafea.

— Unde Lentu? întreb pe fata din casă.

— La dumnealor, în sufragerie, unde-ati mâncat aseară. Sunt toți scuțați și v'așteaptă.

M'am dus.

Dîs de dimineată, toată casa colonelului e în picioare. Disciplină ca la cazarmă.

Doamna colonel îmi oferă cafeaua. O cafea cu lapte cum numai la Viena se putea lua în zilele de fericită amintire..

Și viața, cu tot ritmul ei de tinerețe și sănătate, începe să puliseze în familia asta odată cu răsăritul soarelui. Cu el se scoală stăpâna casei, Ograda, odăile servitorilor, vacile elvețiene, bucătăria, curățitul casei, toate, una după alta, trec pe sub ochii neobositei gospodine.

— A! domnule C., nu e nimic asta! Să mă fi văzut dumneata la mine acasă, în Muntenia!

În picioare, de dimineată până seara târziu, întreaga gospodărie o duceam ca eu o baghetă magică.

Strună mergeau toate! Viața singură vedeam de ea. Și

când te gîndești c'am lăsat în pivniță, nemților, vin de peste o sută cincizeci de miș de lei, numai recolta din anul din urmă!

Domnul proprietar, gazda noastră, se țigănește ca să ne puie la dispoziție o odăie mai mult, când are trei moșii, și în fiecare câte o casă, plus nu știu, câte perechi de case în vr'o două orașe ale Moldovei. Pe când noi, ne-am lăsat și casa și moșia și întreaga avere în mâinile dușmanilor! În loc să mulțumească lui Dumnezeu că n'au venit și peste ei cataclismul ăsta, ne preocupă teste nonă o biată bucată de brînză, și se vaită că-i prăpădim avutul..

— Domnul ăsta uită, intervine colonelul, că dacă noi nu ne-am fi dat viața și nu ne-am fi pierdut, luptînd, și avutul și Muntenia, dumnea-lor n'ar fi putut să mai stea azi liniștiți în Moldova, la gospodăria lor, îmbulbită eu de toate. Și, nici nu pune chestia că dacă-ar fi intrat Rușii peste ei într'un altfel de război, ei, ar fi fugit îngroziiți și săfăciți peste noi în Muntenia, cărîndu-ne nonă adăpost și hrană.

De ce atîta egoism și vederi scurta?

Știu că legea îmi dă, în timp de războiu, drept la în-cărtiruire și pot să-i rechiziționez și eu forța, alimentele, dar, m'așteptam de la niște oameni bogați, la mai multă bunăvoință și simțire. Păi, să v'arăt condițiile ce ne-a lăsat, p'o coala întreagă, boerul, condiții pe care să le urmăim cu sfîntenie cît vom sta aci.

Și, aducându-mi o mafe coala scrisă pe toate paginile, doamna mi-o pune sub ochi.

— Citește și dumneata, te rog, Conu Mateiu îi dă zor eu „musa-firii mei“ și noi, totuși, n'avem voie să ne servim de nici una din slugile lui, nici de spălătoria lui, nici vr'o ordonanță d'a noastră să nu intrăm în odăile servitorilor lui, nici de proviziile lui să nu ne-atingem, nici gardariile să nu i le scobotim, nici letinile

din pădurea lui să nu tăiem, n-ai să-ți aruncăm în casă să nu facem, și, peste toate astea, la masa ordonanțelor noastre să rămânem și patru sluzi ale lui.

Ha, mai mult. Intru deunăzi în bucătărie. Servitoarele lui stăteau lungite pe pat într-o poză care m-a jignit. Scandalizată de atâta nesimțire le-am apostrofat, zicându-le:

— „Dar, atî putea fi mai cuvințioase când intră în bucătărie o cucoană și încă, soție de colonel.

— „Da, ce? Ne plătești dumnea? Îmi răspunde obraznic spălătoreasa“. Cum crezi dumnea că m-a venit? Făcete a trebuit să se ducă un bărbat, fiul meu, locotenentul Oprîșan, care a trebuit să le bage în răcoși, puțin, pe sluzi ca să se poarte cuvințios. Se vedea cât de colo că sunt pușca la cale de stăpân — ca să se poarte obraznic doar, astfel, prin tot felul de mizerii și stinghereli, să ne desguste și să ne hotărască a părăsi casa.

Să mai poartească cineva să ne laude faimoasa ospitalitate moldovenească!

— Doamna mea, știu, aveți dreptate să fiți atât de jignită și deziluzionată, totuși, convingerea mea e că dacă conu Mateiu ar fi în persoană aici și v-ar cunoaște d'aproape, cât îl știu de îndatoritor, deloc e atât și larg în gesturi, cu siguranță ati duce traiu bun împreună.

— O! domnule! A fost pe-alici câteva zile. Dela prima aruncătură de ochi, am înțeles că nu facem sat amândoi. În fiecare seară chema într-o cameră pe toti argații și le ținea câte o conferință d'o oră jumătate, ce să facă, cum să se poarte cu noi, cum să fie dării cu oamenii noștri, cum să-i zbere ograda și moșia de noi! Parc'ar fi venit o bandă de hoți peste ei, așa ne tratau.

E drept, a mai fost pe-alici o soră a lui, „coana Zoia“. Asta a fost foarte de treabă femeie, foarte delicată. Știa cum să vorbească și cum să pule la rezon pe cumatu-său. Făna-

la adresa noastră. S'a îmbolnăvit, săraca, și a trebuit să plece. Ne-a părut foarte rău de ea!

— Ci, ia mai lăsați-i pe oamenii ăștia, că nu merită atâta atenție!

Și cei doi ofiteri Radu și Oprîșan încep discuția asupra războiului.

— Ce credeți că toate bombele germanilor făceau explozie? Aș! Câte cădeau fără să pleznească! În schimb ale francezilor i-au îngrozit pe nemți. Umplută cu melinită, cel mai teribil exploziv, o ghiulea franceză se spărgea în cel puțin trei mij de schije. Scopul lor fiind, cât mai multe bucatele risipite pe o cât mai întinsă suprafață, ca să scoată pe cât mai mulți oșteni, cât un vârf de deget e suficientă să-ți străbată teasta omorându-te pe loc.

— Domnule, ce m'a îngrozit la Amzașea, era felul de luptă al Arabilor. Veneau urlând, cu pușca în mână, cu iataganul în dînt. Urlau ca fiarele și săriau ca tapii, negrii și fiorosi.

— Mon cher, ori cât au luptat de bine nemții, o greșală n'o să-și lerte ei toată viața: d'a nu fi ataceat, dela început. Verdunul. Cu siguranță ar fi ajuns de mult la Paris. Și, odată Franța înclinată, aveau timp să se răfuiească și cu Rusia repede, repede.

Ai văzut cum cădeau cetățile în Rusia! Douăzeci și oinci de cetăți una după alta! La Berlin delir de bucurie! Dar Marna le-a venit de cap și le-a răsturnat toate planurile.

— Ce crezi, mon cher, replică Radu, orice mi-ai spune, de când e omenirea și de când sunt războaie, tot artileria a fost și e nădejdea războiului.

Toată forța războaielor napoleoniene a făcut-o artileria. Când ataca o cetate, trebuia să cadă!

În curte s'auz strigăte de „Hăis!“ „Cea!“ și un mare urniț metalic. Douăsprezece nerachi de boi trag o mașină

vapor a boerului, târând-o spre locul de trecut.

Pe cele mai multe din moșii au rămas clăi „girezi“ înțregi de grâu netreierat din cauza mobilizării. Acum nevoia de pâine care e pe sfârșite, silește armata să facă apel la proprietari, punându-le la dispoziție brațe, ca să treacă grăul rămas și să-l macine.

De cum a ieșit mașina din curte, o nesfârșită cireadă de vite intră în ogradă, pe poarta cea mare.

Vin, unul după altul, tauri mari, vaci cu vitelusi, juncași; și alaiul se scurge neîncrețit spre fundul ogrăzii, spre stăulele curții boeresti.

— Ce e cu vitele astea care curg și nu se mai sfârșesc? Înțreb o servitoare?

— Sunt vacile cu lapte, dela altă moșie a boerului.

— Păi, uite, acum văd că trec altele din curte, îndărăt, pe poartă.

— Astea sunt cele sterpe care merg să iee locul celor dintâi.

— Dar mai văd și-a herghelie întreagă de cai ce vin în ogradă?

— Aștia sunt caii pe care conu Mateiu îi hotărâse pentru export.

— Și bietul om a rămas cu ei în vatră, năgubaș! exclamă, malitios, doamna colonel.

La masa de azi, colonelul a adus și pe maiorul Gârță, preter, delegat de Divizie să inventarizeze pentru rechiziție toate proviziile dela curtea boerului.

— Dacă nu vor de voi bună, îi voi sili cu forța militară și dreptul legilor să fie oameni de omenie, adăgă tânăru locotenent Oprîșan.

— Ia, hea, poete, și din vinul ăsta. E d'aj meu din via mea. Îl țineam de poftă. Abia mai am câteva butelii.

— Lacrima Crîsti! domnule colonel!

— Să-ți spun drept, o singură dorință aș avea după războiu, să ies la pensie, să-mi continui cultivarea vici, și să-mi fac și o viță în Transilvania, la Előntak sau Bor-

szeck, să mai bea odată apa aia minerală care-ți dă viață! Ah! ce frumuseți! ce curățenie! ce aer! ce viață!

— Știi, îmi spunea aseară locotenentul Gorun, domnul colonel! a salvat o divizie întreagă la Neajlov și Argeș! Ne găsim încadrați mai jos de Bila, de artileria inamică. Toată lumea își perduse capul. Comandanții erau de pă-

rere să se predea, căci, orice vor încerca, vor fi făcuți prizonieri. Singur, domnul colonel e de părere să se susție lupta pe poziții până la căderea serei. Pozițiile rezistă răspunzând prin foc viu bombardării inamice. Pe la 6 seara inamicul încetează focul. Atunci colonelul nostru dispune toate trupele diviziei în modul următor: cavalerie, in-

fanterie, artilerie, și iar infanterie — și comandă retragerea în tăcere, pe sub o cîină de deal din Vlașca, pe Neajlov, prin mocirlă, căci ni se rupsese și podul. Ne-am retras, pe la 2 kilometri de parte de frontul germano-bulgar, pe sub nasul lor aproape. Ne-am retras până la Mateiu Basarab.

(Va urma)

Radu Cosmin

HIEROFANTUL¹⁾

„Nu puțină fu groaza Perșilor, când Hierofantul, colțuros și hieratic, sbucni din rînduri...”
(Cei ce s'au bătut sub Miltiade)

Portale zăvorite, — sfruntând venirea lor, —

Răsfrâng mîinii de bronzuri sub tremurul luminii;

Din zumzetul Colonii, din larma Salaminii

Răsboinic, urcă suflul arzând al lumilor.

Am asvârlit cununa și-am desfăcut herminii

Bogatele podoabe de fir. Ca sfânt odor,

O suliță, — și în dreapta, un gladiu lucitor...

În țarina helenă ce-și poartă dârji măslinii,

Soldat al Demeterii, vreau să mă-implânt adînc.

Și mâine, când iscoade plecate pe oblînc

'Vor cercetă desişul de lănci și oriflamuri

Să dîrdâie Persanii, gonind spre orizon:

Vor fi zărit, hieratic, cu fulgere drept ramuri

Un trunchiu bătrîn de dafin înfipt — la Maraton²⁾

Ion Barbu

1) Preotul cultului antic.

2) Câmpia mlăstinoasă unde au fost învinși Rușii, în primul războiu medic.

PIANISTA

Ii năruise bărbatul și rămăsese văduvă, c'un copil mic. Cătă prin muncă să repare nenorocirea întâmplată. Și, slavă Domnului, treburile îi mergeau destul de bine.

Bună pianistă, organizase o școală de muzică și câștiga în deajuns cu ce să-și satisfacă nevoile vieții. Dar veni războiul și-i încurcă rânduiala.

Servitoarea îi plecă și rămase singură să-și vadă de treburile casei. Nu mai avea vreme pentru lecțiuni, iar îngrijirea casei măturatul, gătitul bucatelor, spălatul rufelor — o obosea și o enervau foarte mult.

Răsbătu toate biourourile de servitori, umplu gazetele cu anunțuri, ca să-și găsească o servitoare fără de care nu mai putea să trăiască.

În sfârșit, într-o zi, când era mai împovărată de gânduri și mai zdrobită de munca cerută de casă, auzi bătându-i la ușă. Nișta.

— Intră! exclamă necăjită pianista.
Și intră o muerușcă cu pălărie pe cap și cu umbreluța în mână.

— Bonjour! zise ea.
— Bună ziua! i se răspunse.
Apoi vizitatoarea își urmă vorba astfel:

— D-voastră ați publicat că vă trebuie o servitoare pentru toate?

— Da, eu am publicat.

— Iacă am venit eu să vă ofer serviciile mele.

— Bine.

— Să-mi dați o sută de lei pe lună, o pâine pe zi, și Dumini-cile să fiu liberă.

— Îți voi da, răspunse pianista resemnată. Va fi cum zici d-ta.

— Va să zică, urmă candidata de servitoare, trebuie să deretec prin casă, să mătur, să gătesc bucate, să spăl rufe.

— Firește.

— Dar o să-mi dai și d-ta ajutor, o să mai pun și d-ta mâna pe câte ceva, cucoana?

— Da.

În timpul ăsta, copilul deșteptat din somn, strigă:

— Mamă!

— A, aveți și un copil?

— Da, am și un copil.

— Va trebui poate să-l plimb câte odată, să-l duc pe undeva?

— Da, să-l duci dimineața la

școală, care e aci aproape, să-l aduci seara înapoi, răspunse pianista cu timiditate.

— Aveți câte odată și mesafiri la masă?

— Nu! afirmă răbdătoarea cucoană.

— Asta e bine. Dar — nu mai isprăvea limbuta cu întrebările ei — dar o să trebuie, din când în când, să vă spăl și scândurile?

Uimită și enervată la culme, ațintind-o c'o privire pătrunzătoare doamna îi răspunse cu ton stăpânit:

— Nu; scândurile o să le spăl eu!

— A, prea bine, cuconiță, pe-trucă...

— Ia ascultă îi taie cucoana vorba, să te întreb și eu ceva.

— Poftiți.

— Știi să cânti la piano?

— Nu, îi răspunse servitoarea uimită.

— Apoi uite ce e, îi răspunse cucoana sătulă, mie îmi trebuie să-mi cânte cineva la piano pe când eu spăl scândurile. Pris urmare, n'am ce face cu d-ta.

N. Tînc

S P L E E N

R U G A

*Copacii sunt lipsiți de frunze
Și s'goi salcâmil din grădină;
La stână doina nu s'aude,
În flori nu-i zumzet de albină.*

*Eu stau acum pe bancă-afară
Cu gându-mi urmăresc ursita
Și mă găsesc așa de singur,
De-atunci de când s'a dus iubita!*

*Și ce urât mi-e... nici un sgomot,
Nimic cu viață în tot satul...
Când luna doar din deal se urcă,
Un câine-și spune'n vânt lătratul!..*

George Baiculescu

*Nu'mi da povară grea, de cruce
Atotputarnică Lumină!
Și, nu mă duce
S'ajung în vieță o ruină!...*

*Nu'mi da povară grea, de cruce,
Să beau pân'la sfârșit paharul!
Și, nu mă duce
Acolo unde e calvarul!...*

*Atotputernică Lumină,
Ferește-mă de-așa încercare!
Sunt încă tină...
Nu'mi da-vei trupul spre pierzare,
S'ajung în vieță o ruină...*

Cridin

INȘEMNĂRI

ICOANELE VREMII.

Mugeste Motrul prelung, serpuind hojeste prin zavoiul de sălicet.

E seară; ziua se stinge obosită pe creaste dealurilor nămețite de zăpadă. O păclă deasă coboară alene din văzduh, împănând întinderea cât vezi cu ochii. O potecută se strecoară sfioasă printre arături, oprindu-se smerită înaintea unei bisericuțe de lemn, înălțată neregulat în spațiu.

Arătarea se profilează fantastic pe marginea râului, pierzându-se sub oglinda opacă a apei.

Liziste de jur împrejur.

Picuri dela strășina îmbătrânită de șirul anilor ce s'au scurs, alunecă ocolind biserica. Prin șița crăpată, prinsă de căpriori cu piroane de lemn, se strecoară apa prelingându-se dealungul pereților roși de carii.

Un pridvor în care sui, sărind câteva trepte, serveste drept tindă. În partea stângă, o scară nemestogugită se înalță până la clopotniță. Un turn de blane, asezate fără iscusință una lângă alta, prin crăpăturile cărora suetă năprasnic vântul.

Clopotul lipsește. Tunia stărnă ca spânzurătoarea unui condamnat. O cucuvară fâlfăie sgomotos din cripi și șboară: cyau, cvaul...

Intrarea bisericii o pironeste o ușă groasă de stejar. Pereții de lemn, cătușiți de păianjeni, ișoane sterse, pline de fum atărnă ici și colo. Un candelabru ruginit de vremea îndelungată ce-l apasă, atărnă bolnăvicios în mijlocul încăperii. Câteva cărți cu file moase străjuiesc stranele prăfuite.

Catapeteasma stearsă: abia

mai zărești urma zugrăvelii măncată de vechime și acoperită de fum.

Trăești o clipă dintr-o vreme apusă, din trecutul ce nu se mai întoarce, o ochire mirată peste cele ce au fost cândva într-o epocă în care credința era mai tare ca lespezile de piatră, ce împodobesc bisericile noastre de astăzi; în vremea aceea credincioșii turnau, cu închipuirea lor hrănită de focul neștins al credinței celei curate și adevărate, — din biserica croită din lemn, lespezi de bronz, împodobite cu icoane aurite, în împărăția celui de sus.

Credința era temelie de piatră nevinsă.

RANDURI PE ZAPADA.

Ninge molatec, ninge uniform. Întinderea albă se pierde departe sub zare, obosind privirea. Alb, alb, alb... de jur împrejur; ochiul cață un punct de sprijin în imensitatea abisului de zăpadă. S'ar părea că ne-am confundat. Din înălțimile văzduhului, purtați pe aripa misterioasă a necunoscutului, care fulguese fără odihnă, în adâncul infernului cătușit din plămădeala înceată a fulgilor de zăpadă.

Colibele de țară au dispărut acoperite de nămeți urieși. Arborii împodobiiți cu flori de ghiță, se încovoie sub povara greutateii.

Tăcere greoaie, asemenea unei făpturi nemăsurate legată la gură, abia așteptând, în svârcoliri infundate, să cutremure văzduhul cu țipătul liberării.

Ninge molatec, ninge uniform; și ochiul obosește, scrutând întinderea. Se închid pleoapelor: e

noapte neagră! În luptă nebună ce se încinge între albul ce-făt, și și negrul plumbușu făcând sură, în ceașcă urieșă încordare de forțe, mă mână gândul la un năla prosternare a ființei umane în fata atotputerniciei naturii.

Și îi este dat rațiunii omenești să cristaliceze într-o gândire, în trașul aniver, cu toată înțelegerea acțiunilor care îl cerșete, rizează.

Un învâlmășeala năprasnică care stăpânește natura, se desprinde sfioșic din aceea parte, unde soarele rășare.

Poțolirea născândă. Se înfiră pează pe nesimțite, se fatind treptat, desrobind întinderea din puterea luptei. Se înșenăază un colț al boltei nemăsurate; albastru se profilează palid, apoi tot mai viu: senini!

Fulgii s'au spulberat ca grăi farmec; noaptea și-a ridicat fruntea zăbrănelul însușiu.

Licăresc stelele sfioase; luceaș, fărăul mândru, scripitor, scrutează cu ochiu de vultur nemărginirea. Un împărat ridicat, în urma apriței lupte, pe scaunul său încărcat de podoste, cu sceptul atotputerniciei în mână, ar părea atât de umil, alături de măreția nevinsă a luciașărului!

Atâtea transformări într-o clipă. S'a prăbuit o putere ce se deslănțuie atotstăpânitoare, spre a clădi edificiul mărețului lui, oiașar, care zăboste aci ironie, aci grațios, amestecând oarecare compătimitivă, scrutând cu o măiestrie elegantă universul și plecându-și din când în când ochii de vultur, asupra sadăriei abuzării a forțelor.

Petre I. Ghicță

J U D I T A

Plecarea lui Holofern

În jurul tronului, stau reei,
Cu fețe de aramă,
Fruntașii țării — patruzeci
De căpitani de seamă

Nabucodonosor privind
În gol par 'că visează...
Apoi, vorbește sprislinind
O mână de spetează:

„Aveți dreptate, nu-i ușor
„Cetatea să ne cadă,—
„Așa de bun e cuibul lor
„Cum n'au fost ochi să vadă!

„S'au întărit — precum ați spus —
„Pe mușii stâncoși dușmanii;
„Dar, oastea lor pușcă sus
„Nu are căpetenii

„Vitejilor Asirieni,
„Sub cer armași de frunte
„Și tineri zeilor semeni
„Cu 'nțelepciuni cătunte!

„Vom sta la cumpănă? deloc!
„Nici azi, ca nici odată;
„Oștenii au în pepturi foc,
„Nu inime de fată!

„Bethulla de pe acum
„O trec drept cucerire...
„Poruncă dau s'aud nici cum
„Vre-o șoaptă de căftire!”

Își spuse gândul răspicat —
Și vorba lui e sfântă,
Iar ochiul lui întunecat
Străfulgerări frământă.

S'apleacă strașnicii armași,
Un semn regele face
Și 'naintează câți-va pași:
—„Acela ce va face

„Din visul meu un țel atins,
„E Holofern — să vie!
Iar generalul de ne 'nvins
Sosește, vijelie;

S'oprește garda lui la scări.
Se 'nchină generalul
Mugind e glasul lui ca 'n mări
Nepotolite, valul:

—„O, rege! vulturii nu știu
„Să cate'n zbor pigmeii
„Și'n drumul meu nu pot să fiu
„Oprit, c'o vor Iudeii

„Ascunși în taina muntelui
„În largul lumii mare
„Dreptatea rade acelui
„Ce e născut mai tare!

„Să sune buciul — din nou.
„Oștiri să se adune,
„Iar cucerirea, pe-un erou
„Vestit să-l încunune!

O șoaptă nu s'aude doar...
În turn chemarea cântă,
Iar ochii regelui barbar
Străfulgerări frământă!

Săgețile otravă prind,
Ferarii bat în sulii,
Călări sutașii se perind
Pe câmpuri și pe ulii!

Și cum apnsul, în mfern
De flăcări scaldă sara,
La drum pornește Holofern
Să nu-si mai vadă țara...

Mihail Hocluar

DIN BASARABIA

I D I L A

Lul Noutzy

E noapte feerică de August, cu stele multe și lumină, e parcă o sărbătoare, a firei, căci de-a este frumos.

Pe cer mii și mii de stele. Dau fiecare câte o rază pentru ca lumina să fie mare și umbrele copacilor mai negre.

Și încet, pe sub aceste umbre, o pereche trece ușor. Se aud șoapte în urma lor și cuvinte de iubire.

Sunt doi tineri care se iubesc.

Regimentul X a intrat în garnizoana D. din Basarabia încă de acum două luni.

Satul în care se află e destul de mare, dar n'a răușit să atragă întru nimic atenția tinerilor ofiteri ai regimentului cași, venind dintr'o garnizoană mare, sunt destul de pretențioși.

Și astfel toți sunt plictisiți și toți așteaptă cu nerăbdare întoarcerea în țară unde pe fiecare îl așteaptă o iubită, o soție sau o mamă.

Singura distracție în acest "rustiu", cum îi zice ofiterii, este de a face câte o vizită aci, colo la cele câteva familii ruse ale proprietarilor din împrejurimi.

Unii se duc mai des într'o parte, alții în alta, dar toți știu că mai des decât toți se duce locotenentul V. la familia dela I. unde se zice că ar fi atras de ochii unei rusoaice dragălașe, domnișoara T.

S'au cunosut la un bal dat de regiment într'una din sărbătorile naționale.

S'au plăcut și si-au vorbit ca doi tineri ale căror inimii, vesele, se recunosc parcă a fi fost de multă vreme prieteni și-au vorbit cum își vorbesc doi tineri care încep a se iubi.

Și ei nu se gândeau încă la asta, căci iubirea vine pe fu-

Și a venit în cursul serilor de vară când steteau de vorbă pe balcon, a venit în seri frumos înstelate, și din ce în ce mai puternică, până i-a înălțuit.

E noapte și în grădina parfumată nu mai e nici o suflare, doar ei doi mai stau acum.

Stau pe bancă, unul lângă altul și se gândesc la viitor.

Ea-l întreabă de-i e dor de-ai lui, de casă.

El îndrăsnit îi răspunde cu un sărut și-o îmbrățișază, și așa, amândoi stau și privesc în zare, cu ochii ridicați spre cer.

Dar ei nu văd! Departe, departe de tot, o stea s'a desprins din cer și a căzut lăsând o dâră lungă de lumină.

Dar ei nu văd!

Tot regimentul știe că va fi sărbătoare. Locotenentul V. se logodește cu d-soara T.

Toți ofiterii se bucură și mai mult decât ei cei doi tineri ce abia așteaptă ziua fericită.

Dar vai! se zice că fericirea o cu atât mai departe, cu cât pari mai sigur de ea.

Soarta este crudă și te lovește tocmă când te-ai crede mai în puteri.

Tifosul exantematic, ce părea a nu mai fi lovește pe furiș pe tânărul ofiter și îl pune la pat.

Doctorul își dă silinte suptăomenesti și totul pare înălțurat.

Dar aceasta pentru puțin timp, căci odată cu ivirea complicațiilor, totul tinde către sfârșit.

O zi frumoasă de Septembrie, poate cea mai frumoasă din toate câte au fost.

Biserica din sat e'n dolju

și lume multă adunată de jur împrejur.

La poartă o baterie de artilerie, cu muzică, stă gata să dea ultimul salut unuia ce moare departe de ai lui.

Totul e trist și plângător, până și caii, care altă dată erau nervosi și nerăbdători, acum sunt potolii, căci și ei sunt tristi.

Trompeții sună a mort și cortegiul pornește, urmat de ofiteri și soldați, pornește încet și trist spre cimitirul de la marginea satului, unde vor fi înmormântate rămășițele tânărului locotenent, ale unuia mai mult ce moare departe țară.

Și tunul ce servește de druc are parcă în zgomotul lui ceva plângător și nemărginit de trist.

Patru lovituri de tun și totul s'a sfârșit.

Regimentul primește ordinul de întoarcere în garnizoană resedintă.

Ofiterii merg cu toții să-și ia rămas bun dela fostul lor camarad, care acum zace sub o cruce de lemn, pe care ei au scris cu mâna lor:

Locotenentul V.

Mort aci departe de ai lui, Pentru a apăra granița României Mari.

Și totii plâng:
— „Sărmanul, el va rămâne singur!”

Nu! nu va rămâne singur, căci o inimă care adevărat a iubit, nu poate să uite.

Și'n fiecare an, într'o anumă zi de August, pe'nserat două mâini mici și albe, răsărâte dintr'o rochie neagră, vor presăra printre lacrimi câteva flori plâpânde, tămâiate de-us suspin.

Lt. Celu Petrescu

Polemnică cu un critic Literar(!?)

Pentru d-l Andrei Braniște *)

Ca orice om în astă lume tristă
Nenorociri avui și eu prea multe
Așa că răsfoind eri o revistă
În care slova ta vrea să insulte
Pe un prieten scump și bun confrate,
M'am mângâiat cu vechea zicătoare
Că 'ntotdeauna pisma se abate
Doar spre acei ce au talentul mare.
Cu toate astea cred că nu ajunge
Să te impact în cuget c'o trăsnae,
Ci la săgeata care te impunge
Tu să răspunzi cu spada care tae.
De-aceia, scumpe critic, fă-mi plăcerea
Să mă urmezi pe locul meu de luptă,
Căci dacă șovăi, știi care mi-e vrerea:
Te dăruiesc urgent c'o falcă ruptă!
Ci vino nene Braniște 'n Arena
Literaturii noastre să ne batem,
C'asă'i cinstit (cum spune și „Hiena“)
Și doar așa putem ca să răsbatem
Pe drumul greu pe care-au mers frunțași
Literaturii noastre prea sărace,
Nu pe poteca unde doar apașii
Mai îndrăsnesc când-va ca să atace!
(Sunt obligat aci să fac rezerva
Că nu voesc să te înțep amice,
Și când mă 'nbie-asa la spadă verva
Eu „Hony soit qui mal y pense“ (ași zice).

Un critic, dragă domnule, dator e
Precum a spus Boileau, să fie critic,
Edmondo de Amicis în „Cuore“ (?!)
A spus că asta este punctul critic,
Sainte-Beuve, Carlyle și chiar și Escu-
lap, cel cu leacuri pentru boale
Au spus la fel ca Maiorescu:
Că cine are capul moale
Nu va putea — orice ar face
Să intre'n lumea lui Faguet,
Fiindcă pe om de dobitoace
O să-l despartă A. B. C.

MORALA

Îți dau un sfat fără cusur,
(Ca un desemn de Domnul Iser).
Când ți-e condeiful de neam mizer,
Să nu iei lumea împrejur!

Popic

*) Acesta este pseudonimul sub care se ascunde
un nume de spetă mozaică.

DESPARTIRE

Spre alte zări pleca-voi mâine
Și altele-au să mă dorească,
Când alți au să vină poate,
Frumoaso ca să te iubească.

II

Veni-vor mulți, în nopți albastre
La geamul tău închis să bată,
Până vor stinge frumusețea
Și gingașia ta de față

III

Veni-vor „fanți“ gătiți la modă
Și visători cu fete pale,
Și se vor naște alte chinuri
Din focul farmecelor tale

IV

Spre alte zări pleca-voi mâine
Ducând, duios, din țară în țară,
Povestea care-o știu castanii,
Dintr'un amurg de primăvara

Al. Sorescu Soare

LINIȘTE

Din zări senine, noaptea
A prins să se coboare:
Orașul aștește
Muncit atâta vreme.
O liniște adâncă
Peste pământ s'așternă
Și'n aer, lin plutește
Mireazmă de cicoare.

Un greier, bun de glume,
Își țărâie-o poveste;
O goarnă răgușită
S'aude 'n depărtare...
Văd luna printre ramuri
De pomi... o arătare...
Aducerile-aminte
Mă fură fără veste.

Tăcut, mă plimb în noaptea
Cu stele presărată
Uitând că sunt pe lume
Și că trăiesc în ea.
Aș vrea să fiu o floare
Frumoasă, ca de nea,
Să sorb din roua sfântă
În noaptea 'mbălsămată
Și-apoi... să mor cu ea.

TOAMNA CAND FRUNZELE CAD . . . . .

Ce tristă e vremea afară căci cârdul de păsări măiestre plecat-a în țări depărtate.
 Iar freamătul crângului veșted jelește și plânge în șoapte...
 Plecat-a privighetoarea și cântu-i divin nu mai sună...
 Pe trista alee acuma, din galbene frunze și ramuri
 Un tânăr bonlav ca și ele își pune pe cap o cunună...
 În fața ștejarului falnic deodată din mers se oprește,
 Și-ascunde abrazul în palme
 Și plin de durere nespună spre vechiu prieten grăește;
 — Rămâneți cu bine voi ramuri ce furăți a mea bucurie;
 Adesea pe voi fără grijă departe de ori-ce durere,
 De leagăn slujita-ți voi mie...
 Și'n urmă când draga-mi iubită
 La peptu-mi strângând-o puternic
 Cu frunzele tale gingașe făceai tu o umbră sfințită.
 Și-acuma ea este departe...
 De doru-i tot sufletu-mi plânge...
 Plămânu-mi de-atâta durere încetu! cu 'ncetul se sapă...
 Tu, frunzele tale păstrează căci viața din mine se stinge
 Și toamna aceasta tu încă le așterne pe proaspăta-mi groapă;
 Doar mama sârmana va plânge mormântu-mi odată cu tine
 Și-atuncea trosnește-ți tu trunchiul
 Și frunzele-ți galbene, pale aruncă grămadă pe groapa-mi
 Un semn că ai milă de mine și plângi tu în treamăt de jale...

El zice și'ncet se desparte de pomul iubit ce foșnește...
 Departe de lume el caută să-și uite cu totul amarul,
 În urmă-i pe trista alee privindul din culmea înaltă,
 În lacrimi de freamăt vuește nebun de durere ștejarul

Se cerne o boare de ploae și lumea întruna se strânge,
 O groapă se sapă cu grabă, un tânăr din viață se stinge
 Și murmure pline de milă spre mamă cu toții îndreaptă...
 La groapa săpată acuma, ștejarul e singur și așteaptă
 Și plin de durere privește la lumea ce vine spre dânsul,
 La mama sârmană ce luptă cu vântul, cu ploaia, cu plânsul.
 Din culmea-i măreață, ștejarul nebun de durere vuește
 Spre amicului bun de altă dată cu milă în vale privește
 Și frunzele-i veștede, pale pe trupu-i perdut le așterne
 Iar ploaia mai rece deasupra-i în lacrimi fugare se cerne...

Constanța Spilrescu

CRONICA ARTISTICA

Artiștii în viligiatură: Colonia artistică de la Baia-Mare. Expoziția Postumă Angelescu-Ange. O expoziție colectivă

Vremea căldurilor caniculare e, de obicei, pentru toți pictorii, cel mai fericit prilej de activitate intensă. Cel mai mult încălcați cu cartoane, pinze și cutia cu culori, pe lângă un sevel portativ, se așează spre fermecețoarele privești cu care li moște pretutindeni natura, în lăsa noastră.

Unii, mai fericiti, își aleg iute o stație climaterică, din prima căreia își aleg subiecte de inspirație pentru lucrările lor. Și aceasta, în primul rând, pentru cuvântul foarte simplu că peisajul este o ispită obstescă pentru im-presionistișii din zilele noastre.

Alții se mulțumesc să colindă liniștitori întregi, statornicindu-se ici și colo, când dau peste prilejuri adevărate de inspirație.

Acum, însă, un grup destul de numeros de tineri pictori și sculptori — vreo patruzeci, printre care destule elemente din școala de belle-arte, — încurându-se de apănagiul unei localități, unde sunt locuște și ateliere, special pregătite pentru artiști, și-au îndreptat spre acest mic Eden al artei.

E vorba de colonia artistică de la Baia Mare, din Ardeal, unde pictorii și sculptorii dorzi de muncă, și pe timpul verii, găsesc locuște confortabile și, mai ales, ateliere construite după ultimele cerințe ale timpului.

În astfel de condiții artiștii se bucură, pe de parte de fetearea de a se restaura, fizic și, în aerul binefăcător de la poalele muntilor și, în același timp, pot să fie necontenț călăuziti de lozinca „să nu se uite linia”.

S'au dus, ca și cum n'ar fi fost niciodată, vremele de tristă amintire când marii noștri artiști naționali — un Grigorescu, Lukian, Vermont — erau siliti să se coacă, în mijlocul căldurilor lui Cup-tor, prin turlele bisericilor, pictând catapebesmele martiriului adevărat al artei noastre.

Unii, până astăzi, n'au scăpat de acest surghiun. Amintim pe marele pictor Neculai Vermont, care acum, în temeiul verii, deși bolnav și având nevoie de repaos și întremare, stă cătărat pe schelele bisericii Sf. Ion Botezătoru, din Tecuci, ca să sfârșească pictura sfântului Iosif, începută înainte de războiu.

E o mândrie pentru noi, ca țara cu mari bogății în ce privește arta religioasă, ca să avem cât mai multe biserici înfrumusețate și împodobite de geniul artiștilor noștri.

Însă, cum spuneam, trebuința unei întremări și a unei adevărate refaceți fizice, atrage dela sine necesitatea unui repaos, sau în cazul cel mai rău al unei activități de divertisment.

De același fel sunt talente aciuete în colonia artistică de la Baia Mare are de ce să se bucore și de ce să poarte tot respectul marilor lor înaltași, adevărați martiri ai artei, care au mers cu puterea sacrificiului până la sfârșitul vieții lor.

Cu toate că sezonul artistic este destul de înalțat, expozițiile de artă continuă să dea capitalei aspectul unui centru cu o mișcare artistică intensă.

Astfel sunt deschise acum expozițiile de artă din „Mai-

son d'art”, din str. Corăbiei, despre care ne vom ocupa în altă cronică, și expoziția postumă Angelescu-Ange și expoziția colectivă a marii majorități din pictorii noștri, din saloanele „Arta” din strada Franklin.

N. Angelescu-Ange a fost unul din cei mai conștiincioși pictori ai generației trecute. Crescut la școala realismului sincer și a unei iubiri neștirămutate față de fermecețorul pitoresc al țării noastre, Angelescu-Ange poate fi pus, alături de Al. Paraschivescu, Alpar, printre cei mai fericiti realizatori, în pictură, ai acestor frumuseți autochtonă.

Ori când calvarul tuturor celor ce au trăit nenorocitele zile ale refugiului prin Rusia, pictorul Angelescu-Ange, când s'a reîntors la cămbul său din Capitală, l'a găsit jefuit de furia cotropitorilor.

Durerea lui morală nu a făcut decât să dea ghes bolii ce o contactase în Rusia să-l complesească de-abinele, tăindu-i firul vieții, vara trecută, fără să aibă parte de a-și vedea ultimele lucrări, făcute în Rusia în mare parte, ornând panourile unei expoziții.

Așa că acum amatori de pictură admiră la „Arta”, gă-sind o serie de admirabile picturi de-ale artiștilor reputati ca: Vermont, Verona, Res-su, Artachino, Teodorescu, Sion, Toitza, Iser, Marin, Georgescu, Florian, Rățiu etc.; cum și o serie de lucrări de ale pictorilor manifestați în ultimul timp și din care relevăm lucrările conștiincioase ale pictorului V. Anghel, un tânăr de temperament.

Ion Gruiă

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

„UNIVERSUL“

SE GASEȘTE DE VANZARE

URMATOARELE VOLUME :

Memoriile regelui Carol 17 volume, colecția completă	„ 10.—
Carol I Regele României	„ 2.—
Memoriile Principesei Luisa a Saxoniei	„ 1.50
Pășanii minunate ale lui Petre Schlemil	„ 1.—
Conversațiuni moderne în 6 limbi	„ 3.50
Călătoria în India 2 volume	„ 3.—
Dragoste din alte timpuri 2 vol.	„ 2.—
Tragedie cerească	„ 1.50
Două nuvele de Carmen Sylva	„ 1.50
Aventurile unui călugăr	„ 1.—

Pentru provincie porto 30 bani